HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דינא הכי ושתיק רב [א]והלכתא כרב כהנא ורב אסי דמהדר ליה תבריה וממליא ליה דמי מנא ההוא גברא דשאיל דוולא מחבריה איתבר אתא לקמיה דרב פפא אמר ליה אייתי סהדי דלא שנית ביה ואיפטר ההוא גברא דשאיל שונרא מחבריה חבור עליה עכברי וקטלוהו יתיב רב אשי וקמיבעיא ליה כי האי גוונא מאי [ב]כי מתה מחמת מלאכה דמי או לא אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא [א] גברא דנשי קטלוהו לא דינא ולא דיינא איכא דאמרי אכיל עכברי טובא וחביל ומית יתיב רב אשי וקא מעיין בה כהאי גוונא מאי אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא גברא דנשי קטלוהו לא דינא ולא דיינא אמר רבא האי מאן דבעי למישאל מידי מחבריה וליפטר נימא ליה [ג]אשקיין מיא דהוי שאילה בבעלים ואי פקח הוא נימא ליה שאיל ברישא והדר אשקייך אמר רבא [ד]מקרי דרדקי שתלא טבחא ואומנא ספר מתא כולהון בעידן עבידתייהו כשאילה בבעלים דמו אמרו ליה רבנן לרבא שאיל לן מר אקפיד אמר להו לאפקועי ממונאי קא בעיתו אדרבה אתון שאילתון לי [ה]דאילו אנא מצי אישתמוטי לכו ממסכתא למסכתא אתון לא מציתו לאישתמוטי [ו]ולא היא איהו שאיל להו ביומא דכלה אינהו שאילו ליה בשאר יומי מרימר בר חנינא אוגר כודנייתא בי חוזאי נפק לדלויי טעונה בהדייהו פשעו בה ומית אתו לקמיה דרבא חייבינהו אמרו ליה רבנן לרבא [ז]פשיעה בבעלים היא [ט]איכסיף לסוף איגלאי מילתא [ח]דלמיסר טעונה הוא דנפק הניחא למאן דאמר [א]פשיעה בבעלים פטור משום הכי איכסיף אלא למאן דאמר חייב אמאי איכסיף לא מיפשע פשעו בה אלא איגנובי איגנוב ומתה כדרכה בי גנב הוי ואתו לקמיה דרבא וחייבינהו אמרו ליה רבנן לרבא גניבה בבעלים היא איכסיף לסוף איגלאי מילתא דלמיסר טעונה הוא דנפק:

מתני' [ט]השואל את הפרה שאלה חצי יום ושכרה חצי יום שאלה היום ושכרה למחר שכר אחת ושאל אחת ומתה המשאיל אומר שאולה מתה ביום שהיתה שאולה מתה בשעה

דינא הכי. שישלם לו כלי עשוי ומתוקן (ב) והתנן (ב"ק ד' י:) גבי ניזקין תשלומי נזק מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה שמין לו הנבילה של בהמתו שמתה ע"י זה שהזיקה לו ועליה מוסיף ומשלם דמיהן ה"נ ישומו לו שברי הראשון ועליהן ישלם דמיו וזה ילך ויטרח ויקנה לו כלי אחר: **ואיפטר.** דה"ל מתה מחמת מלאכה: **כה"ג מאי.** מי הוי מתה מחמת מלאכה או לא: **דנשי קטלוהו.** לא היה לו ליפול בידן: **וחביל.** נתחמם: **דנשי קטלוהו.** בעל בעילות הרבה ומת: **שתלא.** נוטע כרמים למחצה: **אומנא.** (ג) מקיז דם: **ספר.** המספר את אנשי העיר בתספורת: **כשאלה בבעלים דמי.** אם משהיה זה במלאכתו שאל הימנה בהמה באותה שעה ומתה פטור: **רבנן.** בני בית מדרשו: **שאיל לן מר.** רבינו נשאל לנו למלאכתנו ללמוד לנו תורה שיושב ומלמד לנו תורה כל היום ואם נשאל ממנו בהמה ומתה ניפטר: **אתון שאילתון לי.** למלאכתי שכשאני חפץ להתחיל במסכת אחרת שלא תשכח ממני אין אתם יכולין למחות בידי: **ביומא דכלה.** כשדורשין לפני הרגל בהלכות הרגל דלא מצי לאישתמוטי למילתא אחריתי: **אינהו שאילו ליה בשאר יומי.** שאילו גרסינן: **כודנייתא.** פרידה: **בבעלים.** שהיה מסייעו בשעת שאילה: **למיסר.** לראות שלא ירבו במשאה: **ומתה כדרכה בי גנב.** ואפ"ה חייבין דאי נמי שבקה מלאך המות בי גנב הוה קיימא כדאמרינן בפרק המפקיד (לעיל לו:) הלכך משנגנבה חייב בתשלומין: **גניבה בבעלים.** גניבה זו שאתה מחייבו בבעלים היא שכירותה בשעת שכירות כשנכנסה לרשותו ותניא לעיל (ד' צה:) היה עמו בשעת שאילה אין צריך להיות עמו בשעת שבורה ומתה: **מתני' המשאיל אומר שאולה מתה.** אשאל אחת ושכר אחת קאי: **ביום שהיתה שאולה מתה.** קאי אשאלה היום ושכרה למחר:

בשעה

פחת דמשאיל כמו דניזק וכן פי' ריב"ם אלא שהוסיף ופי' דפליגי אפילו היכא דליכא פחת דלרב שנשבר כלי ברשות שואל פותחין לו שישלם לו דמי נרגא מעליא ואין מלמדין אותו לשלם השברים ומ"מ אם רצה לשלם השברים בחשבון ישלם אבל לרב כהנא ולרב אסי מלמדין אותו לשלם השברים כיון שהם ברשות משאיל והא דאמר בירושלמי מנין שאין שמין לא לגנב ולא לגזלן ואמר ר' אבא בר ממל חיים שנים ישלם ולא מתים עד כאן בגניבה בגזילה מנין א"ר בון והשיב [את] הגזלה אשר גזל לאו היינו שישלם לו חיים ממש בהמה אחרת ולא סובין אלא ה"ק חיים שנים ישלם שאם עודם חיים והוזלו יחזירם כמו שהם אבל הוזלו מתים צריך ליתן פחת א"נ (א) חיים שישלם הכל משלם בלא פחת כמו (ב"ק ד' סה.) אחייה לקרן כעין שגנב וכן משמע בירושל' דקדושין דהתם קאמר מנין שאין הבעלים מטפלים בנבילה א"ר אבא בר ממל חיים שנים ישלם ולא מתים משמע דבפחת נבילה איירי ולפי זה הא דפליג ר"א בפ"ק דבבא קמא (דף יא.) דקאמר שמין לגנב ולגזלן יש להוכיח דשינוי אינו קונה ולהכי הוי פחת לבעלים וא"ת דר' אלעזר גופיה במרובה (ב"ק דף סח.) קאמר תדע שסתם גניבה הוי יאוש בעלים כו' מה טביחה דאהנו מעשיו אף מכירה דאהנו מעשיו והיכי אהנו מעשיו דטביחה אי שינוי אינו קונה אלמא משמע דאהני מעשיו שקנאה בשינוי מעשה וי"ל דאהנו מעשיו לאו דאהנו לענין קנין אלא דאהנו לענין לקלקל ולהפסיד ממון בטביחת הבהמה א"נ הא דאית ליה דשינוי לא קני היינו במתה מאליה או נרגא דאיתבר מאליו אבל בידים כגון טביחה קני בשינוי מעשה: **כי האי גוונא מאי.** תימה מאי קמבעי ליה הלא מתה ממש מחמת מלאכה וי"ל דאיבעי ליה אם שינה במה שהוליכה למקום שהרבה עכברים מצויין אבל אין לו לשמור שלא יהרגוהו: **ומתה כדרכה בי גנב.** ואם תאמר מה צריך לומר דמתה בי גנב ויש לומר משום דבזה טעו אותם שסברו שמתה בפשיעה: **שאלה חצי היום ושכרה חצי היום.** לא זו אף זו קתני לא מיבעיא שאלה חצי היום ושכרה חצי היום דספק גמור (ב) דאיכא למיטעי שהכל ביום אחד וחשיב דררא דממונא ולהכי קתני בסיפא זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו אלא אפי' שאלה היום ושכרה למחר אית לן למימר יחלוקו ולא מיבעיא בפרה אחת דספיקא רבה היא אלא אפילו בשתי פרות יחלוקו: **ביום שהיתה שאולה מתה והלה אומר איני יודע חייב.** בגמרא מוקי לה ר"נ בשיש עסק שבועה ביניהם וקשה לר"י דאמאי צריך לאוקומי (ג) הכי דבלאו הכי הוי ליה מחויב שבועה על ידי גלגול דאמר ליה משכיר אישתבע לי מיהת דכדרכה מתה וע"י גלגול צריך לישבע דשכורה מתה ואינו יכול לישבע דהא קאמר איני יודע ומתוך שאינו יכול לישבע משלם דה"נ מפרש בגמ' מתניתין דקתני זה אומר שאולה וזה אומר שכורה ישבע ששכורה מתה שנשבע על ידי גלגול וכן במציעתא השוכר אומר ששכורה מתה והלה אומר איני יודע פטור ואמאי פטור לימא ליה אישתבע לי דכדרכה מתה ועל ידי גלגול איצטריך לישבע דשכורה מתה דאף על פי שהמשכיר טוען ספק יכול הוא להשביע שוכר על ידי גלגול מן התורה דגמרינן מסוטה בברייתא בפ"ק דקדושין (דף כח. ושם) ובסיפא נמי בזה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע אמאי יחלוקו נימא מתוך שאינו יכול לישבע ע"י גלגול משלם ונראה לר"י דאין מגלגלין אלא כשנתבע טוען ודאי דומיא דסוטה שטוענת ודאי אבל ברישא וסיפא שהנתבע טוען שמא אין מגלגלין דלא הוי דומיא דסוטה אך קשה מציעתא שהשוכר טוען ודאי ואור"י דמיירי כשמאמינו המשאיל במה שאומר שכדרכה מתה ואינו מזקיקו לישבע על כך ואינו תימה דלא הוי דומיא דסיפא דזה אומר שאולה וזה אומר שכורה דמיירי כשאינו מאמינו דאורחא דמילתא הוא דבסיפא דהמשאיל רואה שהשוכר משקר אין רגיל להאמינו אבל במציעתא רגיל הוא להאמינו כיון שהוא אינו יודע אם משקר אי נמי כולה מיירי כשהמשאיל יודע שמתה כדרכה ובסיפא עושה עצמו כלא יודע לפי שרוצה (ד) להשביעו ע"י גלגול ששכורה מתה כדי שיודה האמת שהוא יודע ודאי ששאולה מתה אבל במציעתא אינו רוצה להשביעו ולגלגל עליו אחרי שהוא מסופק ויכול להיות שהוא אומר אמת ואם תאמר והיכי מגלגלין שבועה לעולם דאפילו כשנתבע טוען ודאי יהא נאמן במיגו דאי בעי אומר איני יודע וי"ל דאין זה מיגו דאין אדם עושה עצמו ברצון מסופק כי אז נראה שהתובע אומר אמת שטוענו ברי והוא טוען איני יודע ועוי"ל דאין מגלגלין כשטוען תובע טענת שמא אלא בדבר דדומה קצת (ה) כגון טענת אריסין ואפוטרופסין דשבועות (דף מח: ושם) שרגילין ליהנות משל חבריהם משום דמורו היתרא כדאמרינן התם וכגון סוטה שרגלים לדבר שקינא ונסתרה ויש לחוש שמא זינתה גם באירוסין ולכך אין מגלגלין במתניתין אלא ע"י טענת ודאי ואם תאמר על טענת ודאי מנלן שמגלגלין אפילו על דבר שאינו דומה אמת כיון דגלגול מסוטה נפקא לן וי"ל דילפינן בקדושין מעיקרא ממון בקל

וחומר

עין משפט
נר מצוה

כב א מיי' פ"א מהל' שאלה ופקדון הל' ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' שמ סעי' ב:

כג ב טוש"ע ח"מ סי' שמ סעי' ג בהג"ה:

כד ג מיי' פ"ב מהל' שאלה ופקדון הלכה א סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' שמו סעיף א:

כה ד מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעי' יב:

כו ה ו מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעי' יג:

כז ז ח מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף ד:

כח ט מיי' שם פ"ג הל' ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' שמד סעיף ד וע"ש:

מוסף רש"י

פשיעה בבעלים. אחד מן השומרים שפשע כשהיו בעלים במלאכתו (לעיל צה.). **למאן דאמר חייב.** שלא נאמרה פטור בבעלים אלא בשואל ושומר שכר, שחיובן בלא פשיעה, אבל שומר חנם שחיובו אינו אלא בפשיעה אינו פטור משום בעליו עמו הואיל ופשע (לעיל פא.).

מסורת הש"ס

(א) [לעיל פא. לה.], (ב) נשל"ל והתניא, (ג) לקמן פ' המקבל דף קט. פי' מוהל תינוקות. רש"ל,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה זיל וכו' א"נ חיים שנים ישלם הכל: (ב) ד"ה שאלה וכו' דספק גמור הוא דאיכא למיטעי כיון שהכל ביום אחד וחשיב דררא דממונא. ונ"ב פי' דבלא טענותיהם יש ספק לב"ד כמ"ש התוס' לעיל דף ב ע"ב וכן לקמן דף ק תוספות ד"ה ולחוו: (ג) ד"ה ביום וכו' לאוקמי בהכי: (ד) בא"ד להשביע לשוכר ע"י: (ה) בא"ד דדומה קצת שהוא אמת כגון טענת אריסין:

גליון הש"ס

גמ' איכסיף. גיטין דף כט ע"ב ודף עו ע"ב ע"ו דף כב ע"א:

הגהות הגר"א

[א] גמ' גברא כו'. נ"ב דכמתה מחמת מלאכה הוא. טור וכן לקמן בסיפא: